

‘Deure de responsabilitat’

*Intervenció de **Jordi Armadans**, director de la Fundació per la Pau i membre d’IANSA i Control Arms en la sessió de la societat civil davant els delegats governamentals de la 4a Reunió Preparatòria pel Tractat sobre Comerç d’Armes.*

Nacions Unides, Nova York, 15 de febrer de 2012

Deure de responsabilitat

Senyor president, distingides delegades i delegats, senyores i senyors, amigues i amics,

Sens dubte, és un honor per a una persona implicada en el treball per la pau i la defensa dels drets humans poder adreçar-se a ses senyories a les Nacions Unides. L'honor és més gran encara si la reunió aborda un afer que afecta directament la seguretat de les persones i els pobles, com és la possible aprovació, el proper juliol, d'un Tractat sobre Comerç d'Armes.

Fins avui, han estat moltes hores de treball i debat. Sens dubte, ben interessants. Fins i tot la discussió sobre temes recurrents o qüestions de procediment permeten veure diferents sensibilitats que, finalment, hauran de trobar un punt d'acord. Aquesta és la grandesa d'aquest espai: la construcció, encara que sigui tortuosa i llarga, d'un procés compartit.

Vivim en un món amb enormes carències i dificultats per a bona part de la humanitat. La fam que colpeja, la salut que falta, els drets que es vulneren, la violència que regna. I sobre aquesta dura i complexa realitat hi ha també diverses visions i sensibilitats.

Per exemple, hi ha qui considera que la despesa militar és exagerada i, pel seu cost d'oportunitat, dificulta la satisfacció de necessitats humanes més urgents. I hi ha qui sosté que tota aquesta despesa és necessària per garantir la seguretat. Hi ha qui considera que el comerç d'armes és nefast en si mateix, i hi ha qui considera que es tracta d'una activitat inevitable, vinculada a les necessitats de la defensa. Hi ha qui considera que el deure de protegir la humanitat ha de passar per sobre de la sobirania dels Estats, i hi ha qui creu que sota cap concepte hi ha d'haver ingerències en la sobirania estatal.

Però, més enllà d'aquestes i moltes altres visions i sensibilitats, hi ha algunes coses certes. Un munt de conflictes (alguns petits i localitzats, d'altres de dimensió regional, enfrontant diversos actors armats) han protagonitzat aquestes últimes dècades. Conflictes que han suposat un altíssim nivell de destrucció. I això sense tenir en compte l'epidèmia quotidiana de violència armada que colpeja molts països suposadament en pau.

Quan hom parla amb persones que han patit la violència, hi ha una cosa que sempre m'impresiona. I és el fet que no acaben d'entendre com es va poder arribar a aquesta espiral de destrucció. I és que quan la llavor de la violència esclata, s'escampa amb molta facilitat i genera enormes estralls. Òbviament, en la pèrdua de

vides humanes, en persones ferides i afectades. Però també en la destrucció d'infraestructures, impactes negatius en el teixit econòmic, més tensions en la salut pública, etc. I, sobretot, destrucció de la convivència. Allò que s'ha construït durant anys, pot caure per un episodi puntual de violència. I costa dècades tornar a reconstruir aquest teixit, invisible però imprescindible, de convivència humana i social.

És cert que en els conflictes armats hi incideixen molts factors. També en el cas de la violència en els conflictes interpersonals, en el crim organitzat o en la delinqüència comú en diferents països. Són situacions que s'han d'avaluar i abordar de forma específica. Però hi ha una cosa que la pràctica totalitat dels conflictes bèl·lics, així com els fenòmens de la violència social, comparteixen: les armes. Sí, cada conflicte és un món, té les seves causes, els seus actors, els seus contextos, els seus impactes. Però tots els conflictes violents entre persones o països, es desenvolupen i s'agregen per la presència i facilitat d'accés a les armes.

Una vegada, un amic em va dir que quan li explicava alguna cosa al seu fill de 12 anys i aquest no ho entenia... és que realment hi devia haver alguna cosa incomprendible. Expliquem a les nostres nebodes i nebots, a les nostres filles i fills, a les nostres netes i nets que hi ha productes d'alimentació, de cosmètica o de cultura que tenen fortes regulacions estatals, regionals i mundials. Expliquem-los, tot seguit, que les armes –amb les seves terribles conseqüències– no en tenen. I no ho entendran. Perquè, realment, és il·lògic, incomprendible, absurd. I, sobretot, és greument irresponsable.

Una regulació forta del comerç d'armes no és una qüestió de visions o de sensibilitats a les quals abans ens referíem. És una qüestió de sentit comú. De gestionar adequadament la realitat, veient els problemes existents i buscant les solucions pertinents. De tenir en compte la protecció de la vida de les persones. D'entendre que el món és el resultat de les decisions que anem prenent ... o no prenem.

Entre les decisions que hem de prendre, hi ha la de no ignorar mai més el fet que les armes convencionals contribueixen a cometre greus violacions de drets humans com la tortura, l'ús excessiu de la força per part de les forces de seguretat, les execucions extrajudicials, els desallotjaments forçosos i les desaparicions.

Perquè un TCA sigui un instrument eficaç en la regulació del comerç internacional d'armes, ha d'incloure una norma de drets humans viable que els Estats puguin aplicar quan estudiïn l'autorització d'una transferència internacional. Aquesta norma ha d'exigir als Estats que no realitzin transferències d'armes quan existeixi un risc substancial que siguin utilitzades per cometre o facilitar greus violacions del dret internacional, dels drets humans o del dret internacional humanitari.

Entenent per “violacions greus” aquelles que plantegen els motius més grans de preocupació a la comunitat internacional, i per “risc substancial” que es vagi més enllà de la mera sospita, però que es pugui preveure raonablement la probabilitat que els usuaris finals utilitzin les armes per perpetrar greus violacions o abusos.

És possible un món plenament en pau? Segurament, la majoria de les persones que som aquí ho desitgem. Però no podem assegurar que sigui possible. En canvi, és possible disposar d'una regulació mundial que impedeixi vendre armes a règims que aixafen les seves poblacions? És possible deixar de facilitar armes a països que s'estan dessagnant en algun conflicte etern?

Sí, és clar que és possible. A més de convenient i necessari, el que és substancial és que és perfectament possible. Té a veure amb la voluntat política, amb l'esforç de posar-se d'acord i amb la valentia d'abordar un problema complex però amb la determinació de buscar la millor solució. Perquè, en definitiva, crear un Tractat sobre Comerç d'Armes és un deure de responsabilitat. Un deure de responsabilitat no cap a una hipotètica utopia futura. És un deure de responsabilitat cap a allò que fins ara hem fet malament i allò que podem canviar cap a millor a partir del juliol. I entre el que hem fet malament, permetre la proliferació, el descontrol i el mal ús de les armes, amb les terribles conseqüències de la pèrdua de més de 500.000 vides humanes a l'any, és clarament un dels errors més greus.

En la 3a Reunió Preparatòria de juliol de 2011, em va fer molta il·lusió retrobar-me amb Flory Kayembe, activament implicat en la prevenció de la violència a la República Democràtica del Congo. Per desgràcia, ell ara ja no és entre nosaltres i no veurà una cosa per a la qual va lluitar sempre: l'existència d'un Tractat que reguli el comerç d'armes. Vostès, que no només tenen l'oportunitat de veure-ho, sinó la capacitat d'impulsar-lo, per favor, no desaproveitin aquesta oportunitat històrica. I si el juliol tira endavant un bon Tractat, vostès n'hauran estat els protagonistes. I després, podran i podrem explicar a les nostres nebodes, filles i netes que, davant un greu problema, ens vam esforçar, vam cercar i vam trobar una solució.

Moltes gràcies.